

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
WYDZIAŁ HISTORII I NAUK SPOŁECZNYCH

INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ROCZNIKI HISTORYCZNE

ROCZNIK XCI

2025

100 lat

POZNAŃ – WARSZAWA 2025

ROCZNIKI HISTORYCZNE

ROCZNIK XCI
za rok 2025

THE POZNAŃ SOCIETY FOR THE ADVANCEMENT OF THE ARTS AND SCIENCES
SECTION OF HISTORY AND SOCIAL SCIENCES

THE INSTITUTE OF HISTORY POLISH ACADEMY OF SCIENCES

HISTORICAL ANNALS

ESTABLISHED BY
KAZIMIERZ TYMIENIECKI

XCI
2025

CONTENTS

ONE HUNDRED YEARS OF ROCZNIKI HISTORYCZNE

Tomasz Jurek, One hundred years of Roczniki Historyczne	7
Przemysław Matusik, Before Roczniki Historyczne appeared. On historical periodicals in Poznań in the 19th and early 20th centuries	37
Zdzisław Pentek, The Poznań milieu of the founders of Roczniki Historyczne 1925-1939	75
Paweł Migdałski, Roczniki Historyczne as an organ of Polish Western studies in the interwar period	95
Piotr Węcowski, The wartime fortunes of Gerard Labuda. Letters to Kazimierz Tymieniecki from the years 1939-1944	119

STUDIES AND ARTICLES

Martin Nodl, The power of the ruler versus the power of the estates. Electoral capitulations and coronation reverses in the Kingdom of Bohemia in the 14th and 15th centuries	145
Sławomir Józwiak, Leonard Rothose's involvement in document forgery in the so-called Hans Dawid of Liebstadt/Miłakowo affair (1420s-1440s)	169
Paweł Dembiński, Presbyteri fornicantes. The problem of promiscuity among the clergy of the Poznań diocese in light of the the register of Andrzej Bniński, bishop of Poznań (1438-1479)	197
Michał Bartoszak, Between Poznań and Rome. Letters of Jan Peszel to Mikołaj Czepel from the years 1477-1479	231

REVIEWS	275
---------------	-----

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
WYDZIAŁ HISTORII I NAUK SPOŁECZNYCH

INSTYTUT HISTORII POLSKIEJ AKADEMII NAUK

ROCZNIKI HISTORYCZNE

ZAŁOŻONE PRZEZ
KAZIMIERZA TYMIENIECKIEGO

ROCZNIK XCI
za rok 2025

POZNAŃ – WARSZAWA 2025

POZNAŃSKIE TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ NAUK
THE POZNAŃ SOCIETY FOR THE ADVANCEMENT OF THE ARTS AND SCIENCES

GŁÓWNY REDAKTOR WYDAWNICTW PTPN / DIRECTOR OF THE PUBLISHING HOUSE
Jakub Kępiński

INSTYTUT HISTORII IM. TADEUSZA MANTEUFFLA POLSKIEJ AKADEMII NAUK
THE TADEUSZ MANTEUFFEL INSTITUTE OF HISTORY POLISH ACADEMY OF SCIENCES

KIEROWNICZKA DZIAŁU WYDAWNICZEGO IH PAN /
CHAIRWOMAN OF THE PUBLISHING DEPARTMENT
Katarzyna A. Chmielewska

KOMITET REDAKCYJNY / EDITORIAL STAFF
Redaktor / Editor-in-chief: Tomasz Jurek
Sekretarz / Assistant: Adam Kozak
Członkowie / Members: Maciej Dorna, Tomasz Jasiński, Paweł Stróżyk, Jerzy Strzelczyk

RADA NAUKOWA / EDITORIAL BOARD
Dániel Bagi (Pécs), Sławomir Gawlas (Warszawa), Ivan Hlaváček (Praga), Krzysztof Mikulski (Toruń),
Thomas Wünsch (Pasawa)

Adres Redakcji / Address of Editor-in-Chief
ul. S. Mielżyńskiego 27/29
61-725 Poznań
tel. 61 848 09 17
e-mail: tnjurek@wp.pl; rh@ihpan.edu.pl

Czasopismo recenzowane
Szersza informacja o czasopiśmie:
www.rh-ihpan.edu.pl

Creative Commons Attribution 4.0 International / Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe

Copyright © by Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, 2025
Copyright © by Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk, 2025

p-ISSN 0324-8585
e-ISSN 2451-134X

Printed in Poland

Wydanie I
Poznań – Warszawa 2025

TREŚĆ ROCZNIKA

STO LAT ROCZNIKÓW HISTORYCZNYCH

Tomasz Jurek (Poznań), Sto lat Roczników Historycznych	7
Przemysław Matusiak (Poznań), Zanim powstały Roczniki Historyczne. O poznańskich czasopiśmie historycznych w XIX i na początku XX wieku	37
Zdzisław Pentek (Poznań), Środowisko poznańskich założycieli Roczników Historycznych w latach 1925-1939	75
Paweł Migdałski (Szczecin), Roczniki Historyczne jako organ polskich badań zachodnich w okresie międzywojennym	95
Piotr Węcowski (Warszawa), Wojenne losy Gerarda Labudy. Listy do Kazimierza Tymienieckiego z lat 1939-1944	119

ROZPRAWY I ARTYKUŁY

Martin Nodl (Praha), Herrschermacht versus Ständemacht. Wahlkapitulationen und Krönungsreverse im Königreich Böhmen im 14. und 15. Jahrhundert	145
Sławomir Józwiak (Toruń), Udział Leonarda Rothose w fałszowaniu dokumentów w tzw. sprawie Hansa Dawida z Miłakowa (lata dwudzieste-czterdziecie XV wieku)	169
Paweł Dembiński (Poznań), Presbiteri fornicantes. Problem rozwiązłości kleru diecezji poznańskiej w świetle akt czynności biskupa poznańskiego Andrzeja Bnińskiego (1438-1479)	197
Michał Bartoszak (Poznań), Między Poznaniem a Rzymem. Listy Jana Peszla do Mikołaja Czepla z lat 1477-1479	231

RECENZJE

Federico Gallo, <i>Diplomatics: The Science of Reading Medieval Documents. A Handbook</i> , Milano 2024 (<i>Tomasz Walczak, Kraków</i>)	275
<i>New Approaches to the Archive in the Middle Ages. Collecting, Curating, Assembling</i> , ed. Emily Savage, London – New York 2024 (<i>Tomasz Walczak, Kraków</i>)	277
Roman Zehetmayer, <i>Die Entstehung des Landes (Nieder-)Österreich und des Landesbewusstseins seiner Bewohner im hohen Mittelalter</i> , St. Pölten 2022 (<i>Tomasz Jurek, Poznań</i>)	281
Konrad II. (1024-1039). <i>Die Anfänge des salischen Königtums in europäischer Perspektive</i> , hg. von Julia Exarchos, Florian Hartmann, Köln 2025 (<i>Tomasz Jurek, Poznań</i>)	284
Jacek Osieński, <i>Podział dzielnicowy państwa polskiego według statutu Bolesława Krzywoustego</i> , Kraków 2024 (<i>Tomasz Jurek, Poznań</i>)	287
<i>Herrschen und (Nicht-)Entscheiden. Politisches Handeln im Reich und Ostmitteleuropa des 12. Jahrhunderts</i> , hg. von Knut Görich, Martin Wihoda, Köln 2025 (<i>Tomasz Jurek, Poznań</i>)	289
Grzegorz Jaworski (przy udziale Łukasza Tekieli), <i>Skarb z Wyręby na Górnych Łużycach</i> , Luban 2024 (<i>Borys Paszkiewicz, Wrocław</i>)	292
Adam Kozak, <i>Księga sądowa gnieźnieńskich wikariuszy generalnych Sędka z Czechla i Jana z Brzóstkowa (1449-1453, 1455). Studium źródłowe i edycja krytyczna</i> , Poznań 2023 (<i>Jakub Winiecki, Warszawa</i>)	296
Janusz Grabowski, <i>Janusz II książę mazowiecki. Pretendent do tronu polskiego (1455 – 16 lutego 1495)</i> , Kraków 2023 (<i>Jan Tęgowski, Toruń</i>)	300

Rainer Christoph S c h w i n g e s, Das Leben des Kölner Magisters Gerhard von Wieringen (1451 bis nach 1501). Mit einer Edition seines Notiz- und Rechnungsbuches, Zürich 2023 (<i>Michał Bartoszak, Poznań</i>)	304
Hanno J a n s e n, Rektorwahlen an mittelalterlichen Universitäten Europas. Eine Studie zur Entscheidungskultur im akademischen Raum, Göttingen 2023 (<i>Maciej Zdanek, Kraków</i>)	307
Eberhard Ablauff de Rheno, Cronica de novella plantatione provincie Austrie, Bohemie et Polonie quoad Fratres Minores de Observantia, wyd. Antonín K a l o u s, Jana S v o b o d o v á, Roma 2024 (<i>Marcin Starzyński, Kraków</i>)	309
Mirosław P ł o n k a, Testamenty mieszczan bocheńskich (XVI-XVII wiek), Kraków 2025 (<i>Marcin Starzyński, Kraków</i>)	312
Jessica Marie O t i s, By the Numbers. Numeracy, Religion, and the Quantitative Transformation of Early Modern England, New York 2024 (<i>Marcin Grulkowski, Gdańsk</i>)	314
Thomas W i n k e l b a u e r, Das Fach Geschichte an der Universität Wien. Von den Anfängen um 1500 bis etwa 1975, Göttingen 2018 (<i>Maciej Zdanek, Kraków</i>)	319
Współpracownicy rocznika	323
Lista recenzentów Roczników Historycznych	324

Współpracownicy rocznika

- mgr Michał Bartoszak, Zakład Słownika Historyczno-Geograficznego Ziem Polskich w Średniowieczu, Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk, ul. Mielżyńskiego 27/29, 61-725 Poznań, e-mail: mbartoszak@ihpan.edu.pl
- dr Paweł Dembiński, Zakład Słownika Historyczno-Geograficznego Ziem Polskich w Średniowieczu, Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk, ul. Mielżyńskiego 27/29, 61-725 Poznań, e-mail: dembinsk@man.poznan.pl
- dr hab. Marcin Grulkowski, Zakład Dziejów Pomorza, Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk, Aleja Zwycięstwa 57, 80-207 Gdańsk, e-mail: margrul@interia.pl
- prof. dr hab. Sławomir Józwiak, Instytut Historii i Archiwistyki, Wydział Nauk Historycznych, Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu, ul. Bojarskiego 1, 87-100 Toruń, e-mail: sj@umk.pl
- prof. dr hab. Tomasz Jurek, Zakład Słownika Historyczno-Geograficznego Ziem Polskich w Średniowieczu, Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk, ul. Mielżyńskiego 27/29, 61-725 Poznań, e-mail: tjurek@wp.pl
- dr hab. Przemysław Matusik, prof. UAM, Zakład Historii XIX wieku i Badań Kultury Politycznej, Wydział Historii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, ul. Uniwersytetu Poznańskiego 7, 61-614 Poznań, e-mail: matusik@amu.edu.pl
- doc. dr hab. Martin Nodl, Centrum mediévistických studií, Filosofický ústav Akademie věd České republiky, Jilská 1, 110 00 Praha, e-mail: nodl@centrum.cz
- dr Paweł Migdalski, Instytut Historyczny, Uniwersytet Szczeciński, ul. Krakowska 71-79, 71-017 Szczecin, e-mail: pawel.migdalski@usz.edu.pl
- prof. dr hab. Borys Paszkiewicz, Instytut Archeologii, Uniwersytet Wrocławski, ul. Szewska 48, 50-139 Wrocław, e-mail: borys.paszkiewicz@gmail.com
- dr hab. Zdzisław Pentek, prof. UAM, Zakład Historii Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej, Wydział Historii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, ul. Uniwersytetu Poznańskiego 7, 61-614 Poznań, e-mail: zdzislaw.pentek@amu.edu.pl
- dr hab. Marcin Starzyński, prof. UJ, Pracownia Nauk Pomocniczych Historii i Źródłoznawstwa, Instytut Historii, Uniwersytet Jagielloński, ul. Gołębia 13, 31-007 Kraków, e-mail: marcin.starzynski@uj.edu.pl
- prof. dr hab. Jan Tęgowski, emerytowany profesor Uniwersytetu w Białymstoku, e-mail: jan.tegowski@poczta.onet.pl
- mgr Tomasz Walczak, Zakład Słownika Historyczno-Geograficznego Ziem Polskich w Średniowieczu, Instytut Historii im. Tadeusza Manteuffla Polskiej Akademii Nauk, ul. Sławkowska 17, 31-016 Kraków, e-mail: walczak@ih.pan.krakow.pl
- dr hab. Piotr Węcowski, prof. UW, Wydział Historii, Uniwersytet Warszawski, Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa, e-mail: pwecowski@uw.edu.pl
- Jakub Winiecki, student, Wydział Historii, Uniwersytet Warszawski, Krakowskie Przedmieście 26/28, 00-927 Warszawa, e-mail: j.winiecki@student.uw.edu.pl
- dr hab. Maciej Zdanek, prof. UJ, Archiwum Uniwersytetu Jagiellońskiego, al. Mickiewicza 22, 30-059 Kraków, e-mail: maciej.zdanek@uj.edu.pl

Lista recenzentów Roczników Historycznych

prof. dr Anna Adamska (Universiteit Utrecht)
prof. dr hab. Jacek Banaszkiewicz (Instytut Historii PAN, Warszawa)
prof. dr hab. Agnieszka Bartoszewicz (Uniwersytet Warszawski)
prof. dr hab. Hans-Jürgen Bömelburg (Justus-Liebig-Universität Gießen)
prof. dr hab. Julia Burkhardt (Ludwig-Maximilians-Universität München)
prof. dr hab. Roman Czaja (Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń)
prof. dr hab. Dariusz Dąbrowski (Uniwersytet im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz)
prof. dr hab. Marek Derwich (Uniwersytet Wrocławski)
prof. dr hab. Wojciech Drelicharz (Uniwersytet Jagielloński, Kraków)
prof. dr hab. Marian Dygo (Uniwersytet Warszawski)
prof. dr hab. Sławomir Gawlas (Uniwersytet Warszawski)
prof. dr hab. Mateusz Goliński (Uniwersytet Wrocławski)
prof. dr hab. Janusz Grabowski (Archiwum Główne Akt Dawnych, Warszawa)
prof. dr hab. Ivan Hlaváček (Univerzita Karlova, Praha)
prof. dr hab. Marcin Hlebionek (Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń)
dr dr h. c. Winfried Irgang (Herder-Institut, Marburg, emeritus)
prof. dr hab. Andrzej Janeczek (Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Warszawa)
prof. dr hab. Jarosław Jarzewicz (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań)
prof. dr hab. Paweł Jeziorski (Instytut Historii PAN, Toruń)
prof. dr hab. Sławomir Józwiak (Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń)
prof. dr hab. Adrian Jusupović (Instytut Historii PAN, Warszawa)
prof. dr hab. Jerzy Kaliszuk (Instytut Historii Nauki PAN, Warszawa)
prof. dr hab. Michał Kara (Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Poznań)
prof. dr hab. Edmund Kizik (Uniwersytet Gdański; Instytut Historii PAN)
prof. dr hab. Maria Koczerska (Uniwersytet Warszawski)
prof. dr hab. Marek Daniel Kowalski (Uniwersytet Jagielloński, Kraków)
prof. dr hab. Paweł Kras (Katolicki Uniwersytet Lubelski)
prof. dr hab. Krzysztof Kwiatkowski (Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń)
prof. dr hab. Christian Lübke (Universität Leipzig)
prof. dr hab. Halina Manikowska (Instytut Historii PAN, Warszawa)
prof. dr hab. Andrzej Marzec (Uniwersytet Jagielloński, Kraków)
prof. dr hab. Roman Michałowski (Uniwersytet Warszawski)
prof. dr hab. Krzysztof Mikulski (Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń)
prof. dr hab. Wojciech Mrozowicz (Uniwersytet Wrocławski)
prof. dr hab. Zdzisław Noga (Uniwersytet Pedagogiczny, Kraków)
prof. dr Judith Olszowy-Schlanger (École Pratique des Hautes Études, Paris)
prof. dr hab. Krzysztof Ożóg (Uniwersytet Jagielloński, Kraków)
prof. dr hab. Marcin R. Pauk (Uniwersytet Warszawski)
prof. dr hab. Zenon Piech (Uniwersytet Jagielloński, Kraków)
prof. dr hab. Krzysztof Pietkiewicz (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań)
prof. dr hab. Andrzej Rachuba (Instytut Historii PAN, Warszawa)
prof. dr hab. Andrzej Radziwiński (Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń)
prof. dr hab. Stanisław Rosik (Uniwersytet Wrocławski)
prof. dr hab. Dariusz A. Sikorski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań)
prof. dr hab. Krzysztof Skupieński (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin)

prof. dr hab. Leszek Paweł Słupecki (Uniwersytet Rzeszowski)
prof. dr hab. Jacek Soszyński (Instytut Historii Nauki PAN, Warszawa)
prof. dr hab. Stanisław A. Sroka (Uniwersytet Jagielloński, Kraków)
prof. dr hab. Maria Starnawska (Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny, Siedlce)
prof. dr hab. Marcin Starzyński (Uniwersytet Jagielloński, Kraków)
prof. dr hab. Rafał Stobiecki (Uniwersytet Łódzki)
prof. dr hab. Adam Szweda (Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń)
prof. dr hab. Sobiesław Szybkowski (Uniwersytet Gdański)
dr Wojciech Świeboda (Uniwersytet Jagielloński, Kraków)
prof. dr hab. Wacław Uruszczak (Uniwersytet Jagielloński, Kraków)
prof. dr hab. Grischa Vercamer (Universität Passau)
prof. dr hab. Piotr Węcowski (Uniwersytet Warszawski)
prof. dr hab. Martin Wihoda (Masarykova univerzita, Brno)
prof. dr hab. Jacek Wijaczka (Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń)
prof. dr hab. Ewa Wólkiewicz (Instytut Archeologii i Etnologii PAN, Warszawa)
prof. dr hab. Jan Wroniszewski (Uniwersytet Mikołaja Kopernika, Toruń)
prof. dr hab. Thomas Wunsch (Universität Passau)
prof. dr hab. Hanna Zaremska (Instytut Historii PAN, Warszawa)
prof. dr hab. Maciej Zdanek (Uniwersytet Jagielloński, Kraków)
prof. dr hab. Michał Zwierzykowski (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Poznań)

Wyłączny dystrybutor
Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk
ul. Mielżyńskiego 27/29, 61-725 Poznań
tel. 61 852 74 41 wew. 23, fax 61 852 22 05

Aktualna oferta wydawnicza na stronie
<https://wydawnictwo.ptpn.poznan.pl>
dystrybucja@ptpn.poznan.pl

Szersza informacja o czasopiśmie:
www.rh-ihpan.edu.pl

ISSN 0324-8585